

Gregorčičeva 20–25, SI-1001 Ljubljana

T: +386 1 478 1000

F: +386 1 478 1607

E: gp.gs@gov.si

<http://www.vlada.si/>

Številka: 00105-72/2020/7

Datum: 30. 7. 2020

Odgovor na poslansko pobudo Boštjana Koražije v zvezi z unovčenjem bonov za denar in donacijami bonov humanitarnim organizacijam

Predsednik Državnega zbora Republike Slovenije, Igor Zorčič, je dne 23. 6. 2020 Vladi Republike Slovenije (v nadaljnjem besedilu: Vlada RS) posredoval pisno poslansko pobudo Boštjana Koražije (v nadaljnjem besedilu: poslanec) v zvezi unovčenjem bonov za denar in donacijami bonov humanitarnim organizacijam.

V poslanski pobudi poslanec navaja, da številna gospodinjstva z najnižjimi prihodki bonov ne bodo mogla unovčiti, zaradi česar meni, da bo številnim otrokom iz revnih družin onemogočeno letovanje. Prav tako si revne družine zaradi dodatnih stroškov, povezanih z nastanitvijo, kot so prevoz, prehrana, itd., ne bodo mogli privoščiti letovanja. Poslanec navaja, da si po podatkih SURS iz leta 2018 kar 27 % slovenskih gospodinjstev ni moglo privoščiti enotedenskih počitnic. Zaradi negativnih učinkov epidemije Covid-19 na gospodarstvo se bo finančni in socialni položaj teh gospodinjstev še dodatno poslabšal. Meni, da bi te družine, veliko bolj kot bone za nastanitev v turističnih destinacijah, potrebovale sredstva za plačilo najemnin, šolskih potrebščin, prehrano, obleke ter druge nujne življenjske potrebščine. Glede na navedeno poslanec predlaga Vladi RS, da pripravi spremembe zakonskih in podzakonskih aktov, ki bodo:

- upravičencem do bonov omogočili donacijo bonov neprofitnim humanitarnim organizacijam, društvom in združenjem, ki organizirajo letovanja socialno ogroženih otrok;
- humanitarnim organizacijam, društvom in združenjem omogočili unovčenje bonov za financiranje letovanja socialno ogroženih otrok
- članom gospodinjstev, v katerih povprečni mesečni dohodek na osebo ne presega osnovnega zneska minimalnega dohodka, povišanega za 20 %, omogoči izplačilo bona v denarju.

Svoj predlog poslanec utemeljuje, ne le z vidika izboljšanja materialnega položaja revnih zaposlenih, upokojencev oz. drugih socialno ogroženih skupin, temveč tudi z vidika spodbujanja povpraševanja v domačem gospodarstvu. Meni namreč, da upravičenci, ki zaradi svojega slabega socialnega položaja bonov ne bodo mogli unovčiti, bo posledično tudi učinek spodbujanja povpraševanja ter z njimi povezanih multiplikativnih učinkov, ki pozitivno vplivajo na gospodarsko rast in zaposlovanje, ostal neizkoriščen. Po drugi strani pa bi, po njegovem mnenju, izplačilo bona v denarju imelo pozitivne ekonomske učinke dodatne potrošnje tudi v številne druge gospodarske panoge in ne le v turizem.

Vlada RS na navedeno pobudo odgovarja:

Zakon o interventnih ukrepih za omilitev in odpravo posledic epidemije Covid-19 (Uradni list RS, št. 80/20; v nadaljnjem besedilu: ZIUOOPE) v 35. členu ureja bon za izboljšanje gospodarskega položaja na področju potrošnje turizma, ki se je uvedel za omilitev in odpravo posledic epidemije Covid-19 v turizmu.

Bon, kot že sam naslov člena določa, je v prvi vrsti namenjen **pomoči turističnemu gospodarstvu za ohranitev podjetij in delovnih mest v turizmu**, posredno pa je namenjen **vsem osebam s stalnim prebivališčem v Republiki Sloveniji na dan 13. 3. 2020**, ki ga lahko koristijo pri posameznih ponudnikih nastanitvenih kapacitet v Sloveniji, ki svojo dejavnost opravljajo v okviru SKD dejavnosti, določenih v šestem odstavku 35. člena ZIUOOPE.

Turizem je v Sloveniji izjemno pomembna gospodarska dejavnost, saj posredno predstavlja kar 10 % BDP in zaposluje preko 50.000 ljudi. Gre za gospodarsko panogo, ki je zaradi pandemije Covid-19 še posebej prizadeta, saj se je poslovanje v panogi začasno popolnoma ustavilo in bo potrebovala najdlje časa za okrevanje. Zapiranje gostinskih in nastanitvenih obratov, prekinitev večine mednarodnih letov, zapiranje državnih meja in prepovedi potovanj so prizadeli številne ponudnike. Mnoge države z različnimi ukrepi skušajo svoje državljane motivirati, da počitnice preživijo v lastni državi. Tudi slovenski turizem se zaveda pomena domačega turizma, ki je v letu 2019 ustvaril slabih 30 % realizacije turističnega prometa v Sloveniji. Ukrep spodbujanja domače potrošnje je zato zelo pomemben, saj je hiter in učinkovit, pozitivno pa vpliva tako na turistično gospodarstvo kot na druge s turizmom povezane dejavnosti. Gre za ključen ukrep t. i. tretjega protikورونا paketa, s katerim želi Vlada RS **omogočiti lažji ponovni zagon turistične panoge, ohraniti številna delovna mesta ter ublažiti upad posledic epidemije Covid-19 v slovenskem turizmu** in ne nazadnje **ohraniti zastavljeno vizijo razvoja turizma v skladu s Strategijo trajnostne rasti slovenskega turizma 2017-2021**.

Lažji in hitrejši zagon dejavnosti je ključen za preživetje dejavnosti po sprostitvi ukrepov zaradi epidemije Covid-19. Ukrep ima **zelo pomemben multiplikativen učinek**. Zaradi tega ukrepa naj bi upad turističnega prometa in prihodkov znašal 40 - 50 %, namesto 60 - 70 %. Na podlagi ocen, naj bi se zaradi uvedbe bonov povečalo povpraševanje rezidentov Republike Slovenije, in sicer bi se rast povečala za približno 600 mio evrov, ob predpostavki, da bi rezidenti poleg stimulusa države porabili še dodatna sredstva. V tem primeru lahko torej pričakujemo podobno število domačih turistov kot lani, če pri tem upoštevamo tudi povprečno potrošnjo domačih turistov v Sloveniji, ki je poleti 50 evrov dnevno, medtem ko tuji turisti v povprečju potrošijo 80 evrov dnevno. Ocene kažejo tudi učinek na rast bruto plač, in sicer bi se povečala rast za 521 mio evrov (izplačane bruto plače zaposlenih, ki bi ostali zaposleni v turizmu in z njimi povezanimi dejavnostmi, zaradi večjega obsega dela bi bilo manj odpuščaj in bistveno manj transferjev za nezaposlene). Polega navedenega ima ukrep tudi zelo pomemben multiplikativen učinek na mnoge ostale gospodarske panoge, saj se s tem zažene poraba skozi verigo vrednosti (trgovina, kmetijstvo, prevozi, ipd), torej stimulacija proizvodnje v dejavnostih povezanih s turizmom. Multiplikativen učinek bi bil zaznan že v letu 2020.

ZIUOOPE v petem odstavku 35. člena določa prenosljivost bona, in sicer je bon možno prenesti med upravičenčevimi sorodniki v ravni vrsti do drugega kolena, ne pa tudi na druge osebe ali organizacije, ki ne izpolnjujejo pogojev iz drugega odstavka 35. člena. Upravičenec do bona je torej lahko zgolj oseba s stalnim prebivališčem v Republiki Sloveniji na dan 13. 3. 2020.

Razumemo predlog poslanca, vendar smo po preučitvi problematike ter možnih rešitev skupaj z deležniki ugotovili, da pobude poslanca ne bi bilo smotno udejanjiti na predlagan način. V nadaljevanju podajamo razloge za to:

1. Turistične bone lahko socialno šibkejša družina že koristijo v okviru kapacitet številnih humanitarnih organizacij

V okviru SKD dejavnosti, navedenih v šestem odstavku 35. člena ZIUOPE, je mogoča unovčitev bona tudi pri ponudnikih storitev, ki opravljajo dejavnost SKD 55.201 - Počitniški domovi in letovišča, kar pomeni, da lahko tudi številni otroci iz socialno ogroženih družin bon koristijo v kapacitetah, ki so v lasti številnih humanitarnih organizacij. Sprejem ZIUOPE so pozdravile številne humanitarne organizacije, kot je npr. Zveza prijateljev mladine Slovenija, saj je uvedba bona omogočila letovanje tudi večjemu številu otrok, predvsem tistih iz socialno šibkih družin, ki si sicer letovanja ne bi mogli privoščiti.

Humanitarne organizacije po večini razpolagajo s kapacitetami, v katerih je omogočeno unovčenje turističnih bonov otrokom iz socialno šibkejših družin. Tudi ob morebitnem prenosu turističnih bonov na humanitarne organizacije, le-te otrok po vsej verjetnosti ne bi nameščale v druge nastanitvene kapacitete (npr. hotele, apartmaje, kampe, turistične kmetije), vendar bi jih eventualno lahko predajale naprej v unovčitev socialno šibkejšim družinam. Predajanje turističnih bonov socialno šibkim družinam s strani humanitarnih organizacij pa bi odprlo številna dodatna organizacijska vprašanja ter potrebo po zagotovitvi dodatnih finančnih sredstev za dodatne storitve (hrano, prevoz, aktivnosti).

2. Neskladnost z osnovnim namenom uvedbe bonov, ki je pomoč turističnemu gospodarstvu

Vezano na predlog poslanca, da se vrednost bona članom gospodinjstev, v katerih povprečni mesečni dohodek na osebo ne presega osnovnega zneska minimalnega dohodka, povišanega za 20 % omogoči izplačilo v denarju, uvodoma poudarjamo, da pobudo razumemo predvsem z vidika razvoja turizma, katerega del je tudi socialna oziroma družbena trajnost in katere namen je med drugim vključevanje različnih ranljivih skupin ljudi. Kljub temu ponovno poudarjamo, da gre za ekonomski ukrep, katerega osnovni namen je podpora turističnemu gospodarstvu, kot pomembni gospodarski panogi, ki generira številna delovna mesta in je pomemben generator BDP, in ne za ukrep reševanja socialne problematike.

Verjamemo, da se zavedate, da pomoč turističnemu gospodarstvu posredno pomeni tudi krepitev državnega proračuna, iz katerega se nato sredstva med drugim prelivajo tudi v različne ukrepe socialne pomoči, kot ohranjanje zaposlitev potencialno šibkih socialnih družin (poklici v gostinstvu so v času od izbruha epidemije Covid-19 med najbolj ranljivimi, osebe, ki so opravljale poklic natakarja so bile po podatkih Zavoda Republike Slovenije za zaposlovanje v času epidemije celo na prvem mestu po številu na novo brezposelnih oseb). Če se sredstva, namenjena koriščenju bonov, ne bi koristila kot pomoč turističnemu gospodarstvu, ki je bil v času epidemije med najbolj prizadetimi dejavnostmi, in bi se koristila za druge namene, to lahko pomeni dodaten udarec za to panogo in nove stečaje podjetij ter povečanje števila brezposelnih, kar bi še dodatno povečalo število socialno ogroženih posameznikov in družin. Zavedati se je namreč potrebno, da gre za dejavnost, ki nujno potrebuje pomoč države, a ji v epidemiološko negotovi situaciji tudi povečana potrošnja ne zagotavlja opolnomočenja, temveč zgolj nujno finančno injekcijo za samo preživetje.

3. Za krepitev socialnega položaja posameznikov in družin so sprejeti številni drugi ukrepi pomoči

S sprejemom Zakona o interventnih ukrepih za zaježitev epidemije Covid-19 in omilitev njenih posledic za državljane in gospodarstvo (Uradni list RS, št. 49/20 in 61/20; v nadaljnjem besedilu: ZIUZEOP), katerega je predlagala Vlada RS in je začel veljati 11. 4. 2020, so bili sprejeti številni ukrepi, s katerimi se je, med drugim, naslovilo tudi problematiko socialne varnosti državljanov in državljanek Republike Slovenije (v nadaljnjem besedilu: državljanov) zaradi izbruha epidemije Covid-19.

Zaradi omilitve posledic epidemije Covid-19 za državljane so bili tako sprejeti številni ukrepi s področja socialnega varstva, pravic iz javnih sredstev in uveljavljanja pravic iz naslova starševskega varstva. Zaradi izboljšanja socialne varnosti uživalcev nizkih pokojnin ter uživalce poklicnih pokojnin se je določilo izplačilo enkratnega solidarnostnega dodatka za upokoјence. Za izboljšanje socialnega položaja drugih ranljivih skupin oseb (npr. nekaterih prejemnikov denarne socialne pomoči oziroma varstvenega dodatka, rednih in izrednih študentov ter članov kmetije pod določenimi pogoji), ki imajo nizke dohodke in so glede na ogroženo starostno skupino najbolj izpostavljeni nevarnostim epidemije, se je uredilo izplačilo enkratnega solidarnostnega dodatka. Določilo se je tudi upravičence do enkratnega solidarnostnega dodatka za dodatne druge ranljive skupine oseb (npr. družinske pomočnike, upravičence do starševskega dodatka, upravičence do dodatka za nego otroka, do materinskega oziroma starševskega nadomestila do višine minimalne plače, do delnega plačila za izgubljen dohodek po zakonu, ki ureja starševsko varstvo in družinske prejemke, upravičence do nadomestila po zakonu, ki ureja socialno vključevanje invalidov, določene upravičence po zakonih, ki urejajo vojne veterane in vojne invalide pod določenimi pogoji). Pod določenimi pogoji se je določilo tudi začasno denarno nadomestilo zaradi izgube zaposlitve osebam, katerim je prenehala pogodba o zaposlitvi iz poslovnega razloga ali s potekom časa, za katerega je bila sklenjena. Hkrati pa so bile določene tudi izjeme na področju uveljavljanja pravic iz javnih sredstev, na področju socialnovarstvenih prejemkov in na področju uveljavljanja pravic po zakonu o starševskem varstvu in družinskih prejemkih.

S sprejetjem ZIUZEOP in na njegovi podlagi uvedenimi ukrepi se je tako sledilo cilju ohranitve oziroma povečanja socialne varnosti čim širšega kroga državlјanov, ki so ali bi lahko bili zaradi epidemije Covid-19 ter sprejetih ukrepov za zajezitev epidemije najbolj ogroženi.

Za krepitev socialnega položaja in podpori socialno šibkim Vlada RS, v okviru resorja za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti, izvaja številne ukrepe pomoči.

Med drugim redno spremlja socialni položaj posameznikov in družin v Republiki Sloveniji in z namenom izboljšanja socialne varnosti predlaga spremembe zakonodaje, tako na socialnem, kot na družinskem in delovnem področju. To so odprava varčevalnih ukrepov, dvig meje socialne varnosti, razširitev kroga upravičencev do subvencije šolske prehrane, uskladitev minimalne plače itd., ter sprejema druge ustrezne ukrepe, s katerimi se je okrepili predvsem položaj družin z otroki.

Prav tako v Republiki Sloveniji že 20 let poteka razvoj mreže socialnovarstvenih programov. Mreža socialnovarstvenih programov deluje na različnih področjih, kjer so ljudje najbolj ranljivi: področje nasilja, brezdomstva, zasvojenosti, duševnega zdravja in revščine ter socialne izključenosti. S socialnovarstvenimi programi dosegamo tiste ciljne skupine, ki se soočajo z najtežjimi oblikami izključenosti: starejše, otroke in družine, ki se soočajo z višjo stopnjo tveganja revščine, ljudi, ki se soočajo s težavami v dušenem zdravju, brezdomce, odvisnike, invalide. Vlada RS za mrežo socialnovarstvenih programov namenja 15 mio evrov, katere sofinancira v višini 80 % preko javnih razpisov.

Tudi v času epidemije Covid-19 je Vlada RS z namenom izboljšanja socialne varnosti ranljivih skupin oseb v okviru štirih protikورونا paketov pripravilo predlog številnih ukrepov. Zajete so bile različne skupine prebivalstva, med drugim tudi prejemniki denarne socialne pomoči oziroma varstvenega dodatka ter družine.

Z enkratnim solidarnostnim dodatkom za prejemnike denarne socialne pomoči oziroma varstvenega dodatka za mesec april v višini 150 evrov je bilo zajetih kar 49.839 posameznikov oziroma družin in izplačanih 7.475.850 evrov.

V času epidemije Covid-19 so lahko socialne ogrožene osebe pri centrih za socialno delo v skladu z veljavno socialno zakonodajo zaprosile za izredno denarno socialno pomoč tudi zaradi izrednih stroškov, nastalih zaradi epidemije Covid-19. Prav tako se pri ugotavljanju upravičenosti do denarne socialne pomoči, varstvenega dodatka, subvencije najemnine in obeh zdravstvenih pravic po zakonu, ki ureja uveljavljanje pravic iz javnih sredstev v času epidemije Covid-19 ni upoštevalo premoženje (razen prihranki in vrednostni papirji), s čimer se je omogočilo prejemanje omenjenih pravic tudi posameznikom oziroma družinam, ki do le-teh v skladu z veljavno socialno zakonodajo niso bile upravičene zaradi premoženja.

Velike družine so prejele izplačilo dodatka za velike družine, povečan za 100 evrov za družine s tremi otroki in povečan za 200 evrov za družine s štirimi ali več otroki. Družine z enim ali dvema otrokoma, ki so umeščene od prvega do šestega dohodkovnega razreda za otroški dodatek, so prejele enkratni solidarnostni dodatek v višini 30 evrov za otroka.

Naj poudarimo, da se Vlada RS zaveda pomena vloge socialne države in ga tudi aktivno udejanja, kar je razvidno iz ukrepov, navedenih v točki 3. Vendar ima država tudi pomembno vlogo zagotavljanja proračunskih prihodkov, ki jih v precejšnji meri zagotavlja ravno dejavnost turizma. Osnovni namen uvedbe bonov je zagotovitev preživetja turistične dejavnosti ter ohranitev podjetij in delovnih mest v turizmu. Posredno z zmanjševanjem izdatkov za dopuste ukrep zelo blagodejno vpliva na proračune rezidentov Republike Slovenije, ni pa to osnovni namen bonov. Po preučitvi pobude Vlada RS meni, da te problematike ni primerno reševati s poseganjem v ukrepe in rešitve, ki so bili sprejeti z namenom izboljšanja gospodarskega položaja na področju potrošnje turizma.

Za zaključek lahko izpostavimo, da sredstva, ki v okviru tega ukrepa (za izvedbo ukrepa je v Proračunu Republike Slovenije na voljo 345 mio evrov) eventualno ne bi bila izkoriščena bodo ostala v Proračunu Republike Slovenije in bodo na voljo za izvedbo različnih drugih ukrepov, skladno s programskimi aktivnostmi posameznih vladnih resorjev, med drugim tudi ministrstva, pristojnega za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti.